

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę
o Krajowym Rejestrze Sądowym
(druk nr 831)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem przedłożonej Senatowi ustawy o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym jest, w myśl uzasadnienia do rządowego projektu, uregulowanie sytuacji prawnej spółek prawa handlowego wpisanych w dawnych rejestrach handlowych, które nie dopełniły obowiązku, złożenia do dnia 31 grudnia 2003 r., wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego, wynikającego z art. 7 w związku z art. 8 ust. 1 nowelizowanej ustawy.

Ja podkreślają projektodawcy "w aktualnym stanie prawnym istnieją spółki związane przed II wojną światową, wpisane w rejestrze handlowym, które od kilkudziesięciu lat nie prowadzą działalności gospodarczej. Wpisy w rejestrach sądowych dotyczące tych spółek są nieaktualne, bowiem niejednokrotnie kadencja organów tych spółek dawno minęła, a ich członkowie nie żyją (w odniesieniu do spółek kapitałowych), wszyscy wpisani do tego rejestru wspólnicy zmarli (w przypadku spółek osobowych), zaś spółka nie prowadzi wskazanej w rejestrze działalności gospodarczej". Taki stan, w opinii projektodawców, powoduje, iż w obecnym stanie prawnym w odniesieniu do wpisów w dawnych rejestrach handlowych nie ma zastosowania fundamentalna dla obrotu gospodarczego zasada domniemania prawdziwości wpisów w rejestrze. Koniecznością jest zatem wprowadzenie poprzez przedmiotową nowelizację ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym terminu, po upływie którego wpisy w rejestrach handlowych utracą moc prawną.

Jak wynika z uzasadnienia proponowane zmiany legislacyjne zmierzają również do wyeliminowania, mogących rodzić skutki w postaci zagrożenia dla interesów majątkowych Skarbu Państwa, nieprawidłowości związanych z procesem tzw. reaktywacji spółek prawa handlowego, poprzez wprowadzenie uregulowań przewidujących konieczność wnikliwego monitorowania przerejestrowań tych spółek z dotychczasowego rejestru

handlowego do Krajowego Rejestru Sądowego oraz zwiększenie uprawnień kontrolnych sądów rejestrowych.

W nowelizacji dodaje się przepis, zgodnie z którym w przypadkach określonych w art. 42 § 1 Kodeksu cywilnego kuratora dla spółki kapitałowej ustanawia sąd rejestrowy (art. 1 pkt 1 noweli).

Zmiana ust. 2 w art. 9 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, wprowadza zasadę, iż dotychczasowe wpisy w rejestrach sądowych zachowują moc nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2013 r. Po upływie tego terminu dotychczasowe wpisy w rejestrach handlowych utracą moc.. Ponadto w proponowanym ust. 3 tego artykułu przewiduje się, że do czasu rejestracji podmiotu wpisanego do dotychczasowego rejestru, nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 2013 r., w odniesieniu do odpisów, wyciągów i zaświadczeń oraz skutków prawnych wpisów stosuje się przepisy obowiązujące do dnia wejścia w życie nowelizowanej ustawy, wyłącznie w zakresie niezbędnym do rejestracji oraz dochodzenia lub zaspokojenia roszczeń wobec podmiotów wpisanych do dotychczasowego rejestru (art. 1 pkt 2 lit. a).

W nowelizacji wprowadza się obowiązek zawiadamiania przez: organy administracji publicznej, sądy, banki, komorników i notariuszy o przypadkach posługiwania się odpisami, wyciągami i zaświadczeniami, w zakresie wykraczającym poza określony w akapicie powyżej, oraz o okolicznościach wskazujących na prowadzenie działalności przez podmioty wpisane do dotychczasowego rejestru (proponowany art. 9 ust. 4).

W ustawie, w dodawanym art. 9b, wprowadza się także przepisy rozszerzające, poza zakres określony w art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, kompetencje sądów rejestrowych dotyczące badania:

a) prawidłowości zwołania zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia oraz powołania składów osobowych organów spółek, prawidłowości nabycia lub objęcia udziałów albo akcji, a w szczególności spełnienia wymogów dotyczących rejestracji i umarzania niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. – w odniesieniu do spółek kapitałowych,

b) okoliczności wstąpienia w prawa wspólnika – w przypadku spółek osobowych.

Omawiany art. 9b określa ponadto zasady wstąpienia prokuratora do postępowania rejestrowego (w ust. 2). Zawiera także uprawnienie dla prokuratora do wystąpienia, w określonych w przepisie przypadkach i w przewidzianym terminie, przeciwko spółce z powództwem o uchylenie (art. 9b ust. 3) albo stwierdzenie nieważności (art. 9b ust. 4) uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia.

Zgodnie z art. 2 ustawy będącej przedmiotem niniejszej opinii, w sprawach o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego spółek kapitałowych zawiązanych przed dniem 1 września 1939 r., zakończonych przed dniem wejścia w życie omawianej nowelizacji ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, prokurator może żądać wznowienia postępowania, także (a więc nie tylko na zasadach ogólnych przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego) jeżeli zachodzą okoliczności uzasadniające stwierdzenie nieważności uchwały (wspólników albo walnego zgromadzenia) stanowiącej podstawę wpisu spółki do Krajowego Rejestru Sądowego. W przypadku wznowienia postępowania sąd bada okoliczności analogiczne jak wskazane w dodawanym w art. 9b ust. 1.

Wznowienie w tym trybie postępowania nie może nastąpić po upływie 5 lat od dnia wpisu spółki do Krajowego Rejestru Sądowego, z tym zastrzeżeniem, że termin ten nie może skończyć się przed upływem trzech lat od dnia wejścia w życie opiniowanej ustawy.

Ustawa zawiera ponadto regulację intertemporalną, zgodnie z którą przepis art. 9b ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, stosuje się do spraw niezakończonych do dnia wejścia omawianej nowelizacji w życie.

Ustawa wejdzie w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił ustawę na 63. posiedzeniu w dniu 19 marca 2010 r.

Projekt ustawy został wniesiony do Sejmu przez Radę Ministrów (druk sejmowy nr 2684).

I czytanie odbyło się w dniu 17 lutego 2010 r. w Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. W swoim sprawozdaniu (druk sejmowy nr 2797) Komisja wniosła o przyjęcie projektu w brzmieniu przedłożonym przez Radę Ministrów.

II czytanie miało miejsce na 62. posiedzeniu Sejmu w dniu 4 marca 2010 r.

Wobec zgłoszenia dwóch poprawek, projekt ustawy został ponownie skierowany do Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka.

Poprawka nr 1 wprowadzała termin – 31 grudnia 2013 r., po upływie którego traci moc dotychczasowe wpisy w rejestrach handlowych oraz takie samo ograniczenie czasowe dotyczące stosowania dawnych (obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym) przepisów, w zakresie odpisów, wyciągów i zaświadczeń oraz skutków prawnych wpisów.

Poprawka nr 2 wydłużała o rok – do trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy – okres, w którym nie może się skończyć termin do wznowienia postępowania w sprawach

o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego spółek kapitałowych zawiązanych przed dniem 1 września 1939 r., zakończonych przed dniem wejścia w życie omawianej nowelizacji ustawy.

Komisja po rozpatrzeniu poprawek wniosła o ich przyjęcie (druk sejmowy nr 2797 – A).

W toku trzeciego czytania poprawki zostały przyjęte i opiniowana ustawa została uchwalona w brzmieniu zaproponowanym przez Komisję.

III. Uwaga ogólna

Jak wynika z uzasadnienia do rządowego projektu ustawy wprowadzenie proponowanych w omawianej ustawie rozwiązań służyć ma zapobieganiu naruszeniom prawa podczas reaktywacji spółek prawa handlowego (w szczególności zawiązanych przed 1 września 1939 r.) i występowania z roszczeniami odszkodowawczymi bądź restytucyjnymi z tytułu przejęcia na własność państwa majątku tych spółek na podstawie ustaw i dekretów wydanych bezpośrednio po II wojnie światowej (w latach 1945-1947). W tym celu koniecznym jest, zdaniem projektodawców, skłonienie sądów rejestrowych do wzmożonej kontroli prawidłowości procesu reaktywacji spółek oraz wprowadzenie mechanizmów, umożliwiających podjęcie przez prokuratora działań, mających na celu przeciwdziałanie nieprawidłowościom, związanym z próbami bezpodstawnej reaktywacji spółek; które występują w związku z brakiem efektywności regulacji obowiązujących w aktualnym porządku prawnym (patrz uzasadnienie do projektu rządowego str. 4).

Trudno jednak odmówić zasadności stanowisku, iż w obecnym porządku prawnym występują regulacje umożliwiające skuteczne działania, w znacznym stopniu uniemożliwiające wykorzystywanie "zamrożonych" w dawnym rejestrze handlowym spółek kapitałowych, do występowania z roszczeniami odszkodowawczymi lub restytucyjnymi wobec Skarbu Państwa. Procederowi powyższemu, w pewnym stopniu, zapobiec może ściśle przestrzeganie dotychczasowych przepisów w zakresie przerejestrowań spółek z rejestru handlowego do Krajowego Rejestru Sądowego (m.in. art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym) jak również rygorystyczne przestrzeganie szeroko rozumianego prawa spółek handlowych regulującego, w szczególności kwestie związane ze zwoływaniem zgromadzeń wspólników oraz walnych zgromadzeń akcjonariuszy, bądź wyborem składów osobowych organów spółki.

W uzasadnieniu do projektu ustawy brak jest jednocześnie analizy wyjaśniającej dlaczego dotychczas obowiązujące przepisy prawna są nieskuteczne i niewystarczające

do wyeliminowania nieprawidłowości w przedmiotowej dziedzinie, co w konsekwencji powoduje konieczność wprowadzenia nowych uregulowań.

IV. Uwagi szczegółowe

1) art. 1 pkt 1 – ustawodawca, w dodawanym art. 7 ust. 4, postanowił, iż w przypadkach określonych w art. 42 § 1 Kodeksu cywilnego kuratora dla spółki kapitałowej ustanawia sąd rejestrowy, przepis ten powtarza uregulowania zawarte w art. 603 Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu nadanym ustawą dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45), która wejdzie w życie z dniem 19 kwietnia br. Mając na uwadze § 4 Zasad techniki prawodawczej, który stanowi, że ustawa nie może powtarzać przepisów zamieszczonych w innych ustawach, oraz fakt, iż regulacja przewidziana w Kodeksie postępowania cywilnego ma szerszy zakres (przewiduje możliwość wszczęcia postępowania urzędu oraz natychmiastową wykonalność postanowienia) należałoby rozważyć skreślenie wskazanego wyżej przepisu (m.in. dlatego, że nie zawiera on żadnej nowości normatywnej).

Propozycja poprawki:

- w art. 1 skreśla się pkt 1;

2) art. 2 ust. 3 – w celu zapewnienia jednolitości terminologicznej w ustawie (patrz art. 2 ust. 1 oraz propozycja poprawki nr 3) należy rozważyć niżej sformułowaną poprawkę.

Propozycja poprawki:

- w art. 2 w ust. 3 po wyrazach "wejścia w życie" dodaje się wyraz "niniejszej";

3) art. 3 – w przepisie przejściowym, zgodnie z § 30 ust. 1 Zasad techniki prawodawczej, rozstrzyga się wpływ nowej ustawy na postępowania wszczęte w czasie obowiązywania dotychczasowych przepisów i niezakończone ostatecznie do dnia ich uchylecia, mając na uwadze powyższą dyrektywę oraz przyjęty sposób formułowania przepisów przejściowych, proponuje się rozważyć wprowadzenie następującej *stricte* redakcyjnej poprawki.

Propozycja poprawki:

- w art. 3 po wyrazach "stosuje się do spraw" dodaje się wyrazy "wszczętych i" oraz po wyrazach "wejścia w życie" dodaje się wyraz "niniejszej".

Mirosław Reszczyński

legislator